

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΔΙΑΣΥΝΔΕΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ - ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ:

Α. Η ψηφιακή επανάσταση, οι νέες τεχνολογίες και οι προκλήσεις της πράσινης μετάβασης, αλλάζουν καθοριστικά τα δεδομένα, δημιουργώντας νέες ανάγκες σε δεξιότητες, και επαγγέλματα και εντείνοντας τη ζήτηση για εργαζόμενους υψηλών προσόντων.

- Το 14% των εργαζομένων στην Ε.Ε. απασχολείται σήμερα σε θέσεις εργασίας, που ενδεχομένως να εκλείψουν στο μέλλον, λόγω του ψηφιακού αυτοματισμού, ενώ το 40% σε θέσεις εργασίας που θα μετασχηματισθούν σημαντικά και το 34% σε θέσεις εργασίας που θα υποστούν αλλαγές εξαιτίας του ψηφιακού αυτοματισμού.
- Περίπου 4 στις 10 θέσεις εργασίας στην ΕΕ θα μετασχηματιστούν σημαντικά τα επόμενα χρόνια εξαιτίας της τεχνητής νοημοσύνης και του ψηφιακού αυτοματισμού. Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (WEF), έως το 2025 ο νέος καταμερισμός των καθηκόντων μεταξύ ανθρώπων, μηχανών και αλγορίθμων θα έχει ως αποτέλεσμα την μετεξέλιξη 85 εκ. θέσεων εργασίας, αλλά και τη δημιουργία 97εκ. νέων θέσεων με νέα χαρακτηριστικά.
- Το 85% των θέσεων εργασίας και των ειδικοτήτων του 2030 δεν έχει ακόμα δημιουργηθεί.
- Μόνο το 1,8% των εργαζομένων στην Ελλάδα κατέχει εξειδικευμένες δεξιότητες Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), έναντι 3.9% στην ΕΕ, και η Ελλάδα κατατάσσεται στην 27η θέση. Οι ελλείψεις δεξιοτήτων είναι μεγάλες, ιδιαίτερα στους τομείς της ενέργειας και των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών, παρά τα πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας των νέων (39,9% μεταξύ των νέων ηλικίας 15-24 ετών, έναντι 16,1% στην ΕΕ, και 28,5% ηλικίας 25-29 έναντι 10% στην ΕΕ το 2018) και τα χαμηλά ποσοστά απασχόλησης αποφοίτων όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων.
- Η συμμετοχή στη δια βίου μάθηση στην Ελλάδα είναι 30% κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αυτό δυσχεραίνει την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων – ιδίως των ψηφιακών - και την προσαρμογή τους στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της οικονομίας.
- Υπολογίζεται πως, λόγω των νέων τεχνολογιών, το 40% των εργαζομένων, χαμηλών αλλά και υψηλών προσόντων (στην ιατρική, τη μηχανική, τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, κοκ) θα πρέπει να επανακαταρτιστεί για διάστημα τουλάχιστον 6 μηνών. Παράλληλα, μειώνεται σημαντικά και ο ωφέλιμος χρόνος ζωής των δεξιοτήτων. Η τεχνολογική πρόοδος αυξάνει τη ζήτηση για εργατικό δυναμικό με σύγχρονα προσόντα και δεξιότητες.
- Σύμφωνα με το πρόγραμμα PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) του ΟΟΣΑ που εξετάζει τις δεξιότητες ανάγνωσης, αριθμησης και επίλυσης προβλημάτων σε προηγμένο τεχνολογικό περιβάλλον ατόμων ηλικίας 16-65 ετών, η Ελλάδα καταλαμβάνει τη 17^η θέση σε 19 κράτη μέλη της ΕΕ που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, με επιδόσεις πολύ κάτω του μέσου όρου του ΟΟΣΑ.
- Στον Ευρωπαϊκό Δείκτη Δεξιοτήτων του CEDEFOP, η Ελλάδα καταλαμβάνει την τελευταία θέση με 17% (με μέσο όρο της ΕΕ το 66%) ως προς την αντιστοίχιση δεξιοτήτων (skills matching), υστερεί σημαντικά τόσο ως προς την ενεργοποίηση των δεξιοτήτων (skills activation) με 45% έναντι 79% της ΕΕ, όσο και ως προς την ανάπτυξη δεξιοτήτων (skills development) με 43% έναντι 76% της ΕΕ, ενώ στη συνολική κατάταξη καταλαμβάνει την προτελευταία θέση.
- Η Ελλάδα βρίσκεται στην 25η θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την ψηφιακή ωριμότητα των επιχειρήσεων.
- Η ελληνική οικονομία παραδοσιακά πραγματοποιεί χαμηλό όγκο τεχνολογικών και μηχανολογικών επενδύσεων, γεγονός το οποίο συνέβαινε και προ πανδημίας (περίπου 1% του ΑΕΠ, έναντι 2,3% στην ΕΕ).
- Μόνο 7,1% των ελληνικών επιχειρήσεων έχει υιοθετήσει υπηρεσίες Cloud, ποσοστό χαμηλότερο του ενός τρίτου του ευρωπαϊκού μέσου όρου (20,3%).

- Μόνο 4 στις 10 επιχειρήσεις στη χώρα μας διαθέτει κουλτούρα και διαδικασίες λήψης διοικητικών αποφάσεων που βασίζονται σε ανάλυση δεδομένων (data analytics).
- **Μόλις το 3% των επιχειρήσεων στην Ελλάδα αξιοποιούν λύσεις Τεχνικής Νοημοσύνης** έναντι 45% στις άλλες προηγμένες χώρες.
- **Μόνο 5 στις 10 εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις** της χώρας έχουν επενδύσει στον ψηφιακό μετασχηματισμό της «εσωτερικής» εφοδιαστικής αλυσίδας.

Β. Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες που αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες δυσκολίες στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και τη μετάβαση των νέων από την εκπαίδευση στην απασχόληση (OECD).

- Φαινόμενα, όπως τα υψηλά ποσοστά νεανικής ανεργίας, το brain drain, η ατελής και φθίνουσα τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, η αδυναμία σύζευξης προσφοράς και ζήτησης εργασίας των εξερχομένων από την εκπαίδευση, καταδεικνύουν τη δυσκολία ενσωμάτωσης των νέων στην αγορά εργασίας.
- Η έλλειψη εργασιακής εμπειρίας είναι ένας από τους παράγοντες που συμβάλλουν στην υψηλή ανεργία των νέων αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης αλλά και στην απασχόληση σε θέσεις χαμηλότερων προσόντων.
- Η διδακτορική βαθμίδα συνήθως δεν αποτελεί πεδίο αλληλεπίδρασης μεταξύ της έρευνας που παράγεται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και των επιχειρήσεων, παρά το υψηλό επίπεδο επιστημονικής αριστείας των ελληνικών Α.Ε.Ι.
- Η πρακτική άσκηση πρέπει να αποτελεί τη γέφυρα μεταξύ της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της αγοράς εργασίας. Στην Ελλάδα, **η πρακτική άσκηση είναι σχετικά υποβαθμισμένη** και χαρακτηρίζεται από προαιρετικό χαρακτήρα, μικρή διάρκεια, εξάρτηση της χρηματοδότησης από το ΕΣΠΑ, και γραφειοκρατικές διαδικασίες.
- Η **πρακτική άσκηση πρέπει να προσεγγισθεί ολιστικά**, μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο διευκόλυνσης της μετάβασης των νέων από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας. Η πρακτική άσκηση έχει σημαντικά οφέλη τόσο για τις επιχειρήσεις, καθώς αξιοποιούν νέες γνώσεις και δεξιότητες, αλλά και για τους νέους, καθώς οι επιχειρήσεις με τον τρόπο αυτό δημιουργούν μια δεξαμενή αξιόλογου ανθρώπινου δυναμικού.
- Πανεπιστήμια και επιχειρήσεις χρειάζεται και μπορούν να συνεργαστούν, με δομημένο και συστηματικό τρόπο, μέσα σ' ένα πλαίσιο αμοιβαίας κατανόησης των αναγκών.

Γ. Η Ελλάδα, επιδεικνύει μεν θετικά στοιχεία και τάσεις βελτίωσης, εξακολουθεί δε να χαρακτηρίζεται από μέτριες επιδόσεις στην καινοτομία, με αποτέλεσμα να καθίσταται επιτακτική η σύνδεση εκπαίδευσης και επιχειρήσεων αλλά και ένα ταχύτερο scale up του συνολικού οικοσυστήματος καινοτομίας της χώρας.

- Παρόλο που οι Έλληνες επιστήμονες συμμετέχουν σε πολύ μεγάλο βαθμό στα ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα, κατέχοντας την 6^η θέση της σχετικής κατάταξης, η Ελλάδα κατατάσσεται συστηματικά στις τελευταίες θέσεις σε διεθνείς δείκτες στην παραγωγή καινοτομίας (αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας, κλπ.), γεγονός που αποτελεί παράγοντα επιδείνωσης και του brain drain.
- Το ελληνικό οικοσύστημα καινοτομίας αντιμετωπίζει **διαρθρωτικές αδυναμίες και υστέρηση** σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Σύμφωνα με τον σύνθετο δείκτη καινοτομίας του «European Innovation Scoreboard 2020», η Ελλάδα κατατάσσεται στην ομάδα των χωρών με **"Μέτριες επιδόσεις στην καινοτομία"** και καταλαμβάνει την 20^η θέση με σκορ (83,47) μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η **συγκέντρωση / αριθμός των επιχειρήσεων που επενδύουν σε έρευνα και ανάπτυξη είναι πολύ μικρή / μικρός** (2,8/16,2 στο σύνθετο δείκτη) και οι δημόσιες προμήθειες που αφορούν σε εξελιγμένα τεχνολογικά προϊόντα είναι συγκριτικά μικρές / περιορισμένες (2,6/3,5). Οι αρνητικές επιδόσεις αποτυπώνονται **παρά το γεγονός ότι ως χώρα καταγράφουμε ελαφρώς υψηλότερες επιδόσεις ως προς τους κατοίκους που διαθέτουν πανεπιστημιακή εκπαίδευση**, γεγονός που συμβάλλει στη διαχρονική απαξίωση των δεξιοτήτων.